

JAZZ – Historia - dr Piotr Rodowicz

Dzieje jazzu badane w swych początkach, pokazują że, jest on uzupełnieniem: tańca, obrzędów i śpiewów, które przynoszą Murzyni do Ameryki. Na południu Ameryki muzyka ta styka się z cywilizacją nowego świata, i przenika ją w 200 letniej historii. Czynniki kształtujące jazz to: ciężka niewolnicza praca Murzynów, muzyka i śpiewy afroamerykanów, religia chrześcijańska, rasowo podzielony ciąg amerykańskiego życia i kultury oraz wpływ muzyki europejskiej.

W drugiej połowie XIX wieku w Stanach Zjednoczonych wybuchła wojna domowa zwana secesyjną między Południem, (który opierał swój byt na niewolniczej pracy murzynów zatrudnionych na plantacjach bawełny, tytoniu, cukru), a Północą i jej Konstytucją, która nie uznawała niewolnictwa i swój rozwój zawdzięczała przemysłowi. Wojna ta zakończyła się zwycięstwem Północy 9 kwietnia 1865 rok. Wówczas rozpoczął się okres pokojowego rozwoju kraju i demobilizacji znacznej armii. W wieku XIX ważnym elementem oddziaływania na żołnierzy były liczne dęte orkiestry wojskowe. Po zakończeniu działań wojennych, w okresie demobilizacji i likwidacji tych dętych orkiestr, pojawiły się na rynku tanie instrumenty, które chętniej kupowali Murzyni by podnieść swój status społeczny. Wielu z nich miało naturalne poczucie rytmu i słuch, potrzebne, aby w instynktowny sposób zacząć grać i wspólnie muzykować, przenosząc muzyką bluesową i kościelną na instrumentalną i świecką. Za kolebkę jazzu uznaje się Nowy Orlean, a na pierwszy styl, jaki powstał na przełomie wieku XIX i XX – zwany stylem nowoorleańskim – złożyło się kilka elementów źródłowych:

- murzyńskie śpiewy religijne – negro spirituals,
- muzyka folkowa i bluesowa,
- niewolnicze pieśni pracy – work songs,
- ballady i hymny białych osadników z Europy,
- tańce towarzyskie – cake walks,
- muzyka marszowa i wojskowa,
- muzyczne teatry objazdowe – minstrel show,
- publikowane fortepianowe ragtimy,

Negro spirituals – to murzyńskie pieśni religijne, oparte głównie na tekstach z Biblii. Religie protestanckie rozdrobniły się w Ameryce Północnej z uwagi na rozległe terytorium kraju, nastąpiła dowolność interpretacji Starego Testamentu. Historia ciemnonośnego ludu żydowskiego i wyjście z Egiptu znalazły podobieństwa do dramatu zniewolonych Murzynów przywiezionych z Afryki. Historia tej muzyki rozpoczyna się właściwie od momentu zetknięcia się niewolnika murzyńskiego z kościołem. Odwieczna tendencja muzyczna do przeistaczania mowy w śpiew znalazła

w negro – chrześcijańskim obyczaju, niewyczerpalne źródło natchnienia. Każde kazanie murzyńskiego pastora w wiosce było załączkiem improwizowanej wokalizacji, tzw. call and response. Nabożeństwa były muzycznym aktem twórczym. Tak powstał negro spirytual i jego późniejsze formy takie jak soul music czy christian music .

Blues – są to smutne pieśni, w których najczęściej opisywana jest dola ludzi ciężko pracujących na plantacjach, tęsknota za lepszym życiem, historie miłości. Tempo utworu jest na ogół wolne, charakter melancholijny czy nawet smutny. „Blue” znaczy po angielsku „niebieski”, a dla Murzynów w religiach protestanckich właśnie niebieski jest kolorem żałoby. „Blues” to w tłumaczeniu „błękitne pieśni”, lub „smutne pieśni”. Dodane są ciekawe wokalne obniżenia niektórych dźwięków skali np. tercji, kwinty, lub septymy tzw. blue note. Blues to także melodie i harmonie utworów europejskich wykonywane w improwizacyjny, rytmicznie spontaniczny, synkopowany sposób, naśladujący wokalny styl wykonawczy. Trzon zespołu składa się z przenośnych instrumentów dętych i perkusyjnych, dochodzi też banjo lub gitara.

Work songs – pieśni pracy pomagające wytrzymać ciężką pracę w gorącym klimacie południa, miały one rytmizować pracę i dyscyplinować robotników na polu bawełny, w kamieniołomach, przy budowie kolei i dróg. Te rytmiczne, powtarzalne i zawodzące pieśni w formie call and response wpłynęły w zasadniczy sposób na kształtowanie się nowego rodzaju muzyki, tą formę odnajdziemy w bluesie, w muzyce chrześcijańskiej a także w jazzie swingowym.

FORMOWANIE SIĘ JAZZU

(około 1890-1917) na południu w stanach w USA, gdzie w dużych miastach takich jak: Nowy Orlean, St. Louis, Memphis, Baltimore, w dzielnicach murzyńskich powstawały pierwsze uliczne i paradne zespoły jazzu tradycyjnego. Żywa muzyka grana na: wszelkich ulicznych imprezach, zabawach, pogrzebach, marszach. Zespoły składały się przede wszystkim z instrumentów przenośnych: - klarnetu, kornetu, puzonu, tuby (potem kontrabas), kilku instrumentów perkusji, banjo / gitary. Pojawiła się nazwa „Jass”, potem „Jazz”- oznaczająca wg. niektórych zgiełk /hałas, lub skrót od jassmin music – muzyki jaśminowej gdyż w Nowym Orleanie istniał:

a) plac Congo Square, gdzie grano tą muzykę pod koniec XIX wieku, otoczony był silnie pachnącymi krzewami jaśminu oraz b) jaśminowe perfumy były bardzo popularne w domach publicznych Nowego Orleanu, gdzie grano muzykę na żywo – stąd nazwa : jassmin music / jass music.

Dixieland. podstawowe cechy: Instrumentarium - kornet, klarnet, puzon, fortepian, banjo, perkusja, bas lub tuba. Kornet, klarnet i puzon to pierwsza linia. Improwizowanie zespołowe, z kornetem na czele, inne instrumenty np. klarnet zapewniają kontr melodie. Zbiorowa improwizacja, często improwizują członkowie pierwszej linii jednocześnie. Nacisk na rytm, tzw. „Gorący” styl, z wesołymi, żywiołowymi występami wszystkich muzyków. Proste partie sekcji rytmicznej z mocną,

równą artykulacją a potem pojawił się mocny akcent na 4 bit. Ewolucja zespołu Dixieland miała miejsce w Nowym Orleanie a następnie rozwinęła się wspaniale w standardową postać w Chicago.

New Orleans jazz to styl muzyki jazzowej, który powstał na początku XX wieku w okolicach Nowego Orleanu w Luizjanie, USA. Jest tygłem wielu różnych stylów muzycznych, w tym marszów orkiestr dętych, bluesa i ragtime'u, i jest znany ze swojego synkopowanego, kołyszącego rytmu i wykorzystania improwizacji. Często kojarzy się z ulicznymi paradami, ze świąteczną atmosferą Mardi Gras i tętniącym nocnym życiem miasta. Jest to połączenie europejskiej struktury harmoniczej z afrykańskimi elementami rytmicznymi i melodycznymi bluesa oraz muzyki marszowej. Muzyka była pod silnym wpływem kultury afroamerykańskiej, a jej brzmienie jest często opisywane jako uduchowione. Jest ona tradycyjnie grana przez zespół instrumentalny, : kornet, trąbkę, puzon, klarnet, saksofon, tuba i perkusję. Charakteryzuje się polifoniczną fakturą, synkopowanymi rytmami i improwizowanymi solówkami. Do najbardziej znanych muzyków związanych z nowoorleańskim jazzem należą: puzonista Kid Ory, trębacze Buddy Bolden, Freddie Keppard, Papa Jo Olivier, Louis Armstrong, pianista Jelly Roll Morton, Scott Joplin i saksofonista Sidney Bechet.

OKRES – Tradycyjny (około 1917 – 1930) rozpoczynający się w 1917 roku po zamknięciu dzielnicy Storyville w Nowym Orleanie i częściowej migracji muzyków na północ głównie do Chicago. Rozwijały się także nowe centra tej muzyki: Waszyngton, Nowy York, Kansas City. W Nowym Yorku nagrano pierwsze płyty jazzowe przez zespół Original Dixieland Jazz Band. W tym okresie formowały się już różnorodne jazzowe gatunki muzyczne. Główni przedstawiciele tego okresu to między innymi: King Oliver, Louis Armstrong, Jelly Roll Morton, Bix Beiderbecke, murzyński zespół Kreole Jazz Band, Original Dixieland Jazz Band i popularny zespół białych jazzmanów New Orleans Rhythm Kings.

Chicago jazz to styl muzyki jazzowej, który powstał na początku XX wieku w Chicago w stanie Illinois. Jest to forma łącząca miejskiego bluesa, ragtime' i dixieland jazz i jest znana z ciężkiego, porywającego rytmu i wykorzystania improwizacji dwóch wiodących głosów. Chicagowski jazz zawiera instrumenty dęte blaszane i drewniane, takie jak trąbka, puzon i klarnet, saksofon oraz fortepian, kontrabas i tu tworzy się zestaw perkusji. Często jest kojarzony z tętniącym życiem nocnym miasta oraz licznymi klubami i lokalami jazzowymi. Do najbardziej znanych muzyków związanych z chicagowskim jazzem należą trębacze Louis Armstrong, Bix Beiderbecke, Red Allen, klarncista Benny Goodman, saksofonista Bud Freeman, perkusista Baby Dodds.

Kansas City Jazz to styl muzyczny, który pojawił się na początku XX wieku w mieście Kansas City w stanie Missouri. Gatunek ten jest połączeniem stylów bluesa, ragtime, dixieland jazz, i swing. Wyróżnia się mocną sekcją rytmiczną, często z udziałem perkusji i walking basu, tematami

riff, a także różnorodnymi technikami improwizacyjnymi, w tym improwizacją zbiorową. Jazz z Kansas City jest często kojarzony z bluesem i tętniącym nocnym życiem miasta, zwłaszcza w licznych klubach i pubach. Kansas City było głównym ośrodkiem muzyki jazzowej w latach 30. XX wieku, a wielu znanych muzyków jazzowych zaczynało w tym mieście. Muzycy związani z Kansas City Jazz to: Benny Moten, Count Basie, Lester Young, Walter Page, Coleman Hawkins, Don Redman, Charlie Parker i pianistka Mary Lou Williams.

Stride Piano - Około I wojny światowej Nowy Jork stał się centrum gry na fortepianie.

Styl ten rozwinął się z ragtime'u, ale przyjął techniki, które doprowadziły do wysokiej wirtuozerii. Ten wczesny styl jazzowy, zwany stride piano, ewoluował w tym samym czasie co rozwój muzyczny w Nowym Orleanie i Chicago. Uosabia przejście jazzu z ragtime'u; jest to rytmiczny ruch lewej ręki pianisty, a prawa ręka gra melodie plus harmonię jako kontrapunkt, jest to energetyczny ragtime z większym błyskiem, szybkością, inkorporacją elementów bluesa, zaplanowane i improwizowane wariacje. Zasadniczo gra Stride to „chodzenie” oktavowe lewą ręką w górę i w dół po klawiaturze, z nutą basową lub oktawą graną na pierwszy i trzeci bit taktu 4/4, na przemian z akordem w środkowym rejestrze na drugi i czwarty bit. Różni muzycy Stride kultywowali również własne błyskotliwe techniki. Najlepsi w wysoce konkurencyjnej nowojorskiej scenie pianiści to James P. Johnson, Luckey Roberts, Willie „The Lion” Smith, Fats Waller, Eubie Black i Richard McLean. Podczas gdy centrum znajdowało się w Harlemie, stride piano szczyliło się świetnymi pianistami na całym północnym wschodzie i na południu np. Waszyngton, D.C.

New York Early jazz powstał w mieście od początku lat 20. XX wieku. Jest tygłem wielu różnych stylów muzycznych, w tym orkiestr dętych, bluesa i ragtime'u, piosenek europejskich i popularnych, jest znany z energetycznego, swingującego rytmu i wykorzystania improwizacji. To kres masowej imigracji wschodnio Europejczyków, często pochodzenia żydowskiego, co miało wpływ na tworzoną tu muzykę. Rozwija się tzw Broadway show, muzyka komponowana przez przybyłych wykształconych w Europie kompozytorów. Wczesny jazz w Nowym Jorku był także pod silnym wpływem jazzu w Nowym Orleanie i Chicago, wielu muzyków grających w Nowym Jorku pochodziło z Nowego Orleanu lub było pod wpływem stylu nowoorleańskiego. Niektórzy z bardziej znanych muzyków to Bix Beiderbecke, Louis Armstrong, pianiści: Art Tatum, Fletcher Henderson, Fats Waller, Earl Hines, Willie the Lion Smith, James P. Johnson, perkusista Zutty Zingleton, Baby Dodds.

Art Tatum rozszerzył słownictwo dotyczące stride i swing piano na trzy sposoby,

1. melodyczne linie: podczas gdy wielu pianistów stride i swingujących używało upiękzone przebiegi, Tatum używał melodie w grze solo bardziej konsekwentnie i szczegółowo, aby logicznie połączyć frazy melodyczne.
2. Niezwykła szybkość: pianiści swingowi i stride zawsze odznaczeni się imponującą zręcznością i

szybkością, ale gra Tatum był najszybsza, słuchaczom wydawało się, że gra 2 pianistów naraz.

3. Nowoczesna harmonia: fortepian jazzowy z czasem rozwijał bardziej wyrafinowane harmonie, ale Tatum był najbardziej harmonicznym zaawansowany ze wszystkich jego współczesnych.

Louis Armstrong był najpotężniejszym indywidualnym głosem we wczesnym jazzie. : Armstrong miał niespotykaną instrumentalną wirtuozerię. Technicznie, o głowę przewyższał innych trębaczy swojego pokolenia. Kładł nacisk na logiczną, błyskotliwą improwizację solową. Armstrongowi udało się stworzyć spójne wypowiedzi muzyczne i przekazywać je z dramatyczną głębią i w szybkim tempie. Bardziej niż jego rówieśnicy, Armstrong generował swing w swojej grze, za pomocą następujących technik: Swingowe Nierówne rytmy ósemkowe, które implikowały triolę 2 + 1. Nieoczekiwane akcenty, które w dużej mierze były poza rytmem linii melodycznej Kontrola nad rozmieszczeniem nut tuż przed lub po bicie. Używał vibrato, aby dodać emocje i „ruch” nutom na końcach frazy. Mimo ograniczonego zachrypniętego głosu, doskonale, swingowo i bardzo osobiście interpretował znane melodie, wkładał dużo radości i humoru do muzyki.

OKRES SWINGU (1930 – 1945) – to dominacja jazzu orkiestrowego, to wielkie swingowe big bandy, które stają się wzorcem dla całej ówczesnej muzyki tanecznej także w Europie. Swing [ang.], - kołysanie , w muzyce jazzowej charakterystyczne dla niej zakłócenie regularnej, równej pulsacji rytmicznej oraz związane z tym przesuwanie akcentu, np. skutek stosowania synkopy lub subtelnych opóźnień i wyprzedzeń dźwięku w stosunku do równego marszowego metrum; stwarza to szczególne brzmienie napięć i rozluźnień oraz wywołuje wrażenie płynności i rozkołysania, swobody interpretacji melodii.

Swing to taneczny styl jazzowy, kiedy swingowanie było wartością naczelną.; charakteryzował się m.in. wykorzystaniem powtarzanej, rytmicznej frazy w metrum 4/4, ograniczeniem improwizacji zespołowej na rzecz partii aranżowanych, wzrostem znaczenia wokalisty i rozwojem wielogłosowej aranżacji big-bandowej. Jest to forma muzyki orkiestrowej, charakteryzująca się wykorzystaniem tanecznego rytmu sekcji, instrumentów dętych oraz naciskiem na improwizację solistów. W okresie big-bandów, muzyka jazzowa osiągnęła status muzyki popularnej. Moda na wielkie orkiestry zawładnęła wkrótce też estradami europejskimi. Orkiestry jazzowe stanowiły szczególnie interesujące słuchaczy aparaty wykonawcze tej tanecznej muzyki. Swing jazz został spopularyzowany w latach 20 i 30. XX wieku przez płyty gramofonowe i nowo powstałe radio w latach 20. Grany był w dużych efektownych salach tanecznych tamtej epoki. Tworzyły się style taneczne takie jak foxtrot, slowfox, Lindy Hop i inne. Przedstawiciele: Sidney Bechet, Chic Webb, Fletcher Henderson, W. Count Basie, E. Duke Ellington, Paul Whiteman, Tommy Dorsey, Jimmi Lunceford, Benny Goodman, Gene Krupa, Cab Calloway, Artie Shaw, Billy Eckstine, Glen Miller

Count Basie Big Band: słynny przedstawiciel Kansas City jazz opartego m.in. na bluesie,

Nacisk na szybkie tempa, Riffy i improwizację solistów zamiast słodkiej muzyki tanecznej, Dobra równowaga między grą zespołu np shout chorus a nieskrępowanymi swingującymi solówkami, Jego personel, to jedni z najlepszych improwizatorów tamtych czasów. Lider bardzo oszczędny ale rytmiczny w akompaniamencie, stworzył zrelaksowane brzmienie zespołu, dobra atmosfera dawała muzykom możliwość tworzenia nowych pomysłów melodycznych, riffowych. Riffy stawały się nowymi tematami lub podkładem zespołu dla solistów.

Benny Goodman – wykształcony klarncista z Chicago, doskonale dyscyplinował big band, wymagał perfekcji wykonawczej, zdobył wielką popularność dzięki transmisjom radiowym, okrzyknięty the King of Swing, charakterystyka jego gry: wszechstronny wirtuoz klarnetu, częste użycie arpeggia i fragmentów gamy, podstawowy rytm ósemkowy jego gry, częste bluesowe zagrywki i efekty, wybór nut podkreślający nuty akordu (gra wewnątrz), szybkie vibrato na niektórych dłuższych nutach

Duke Ellington – uznany jako największy amerykański kompozytor i aranżer XX wieku. Napisał ponad 2000 kompozycji i aranżacji, do perfekcji doprowadził kunszt szczegółów aranżacji i orkiestracji, cenił i uwzględniał różnorodność wykonawczą swoich starannie dobieranych wybitnych muzyków - solistów, rozwinął wielogłosową koncepcję orkiestracji, Ellington ugruntował swoją doskonałość przez 50 lat ekspansywnej kreatywności, przemierzając cały świat trasami koncertowymi, mówi się że był „poza kategorią”. Obszary jego twórczości:
Oryginalne popularne piosenki, takie jak „Satin Doll” i „Don’t Get Around Much Anymore”
Aranżacje popularnych piosenek innych kompozytorów, utwory w tzw. jungle styl: Caravan,
Utwory big-bandowe nie piosenki, takie jak „Sepia Panorama” czy „Harlem Airschaff”,
Kompozycje koncertowe dla poszczególnych członków zespołu, np. „Concert for Cootie” (dla trębacza Cootiego Williamsa), concert for Jimmy Blanton.
Prace symfoniczne, trzy kategorie: Symfonie dla swego zespołu, takie jak Black, Brown and Beige Suite i utwory baletowe na orkiestrę symfoniczną i bigband, takie jak The Queen’s Suite,
Symfoniczne dzieła religijne z udziałem orkiestry smyczkowej, takie jak Sacred Concerts.

OKRES JAZZU NOWOCZESNEGO

Bebop jazz, powstał w latach czterdziestych XX wieku i charakteryzuje się szybkim tempem, złożonymi strukturami akordów, improwizowanymi solówkami, grany przez małe 5 lub 6 osobowe zespoły. Bebop został opracowany przez grupę młodych muzyków z Nowego Jorku, którzy chcieli oderwać się od tradycyjnego aranżowanego, swingowego stylu jazzu i stworzyć coś bardziej nowoczesnego i wymagającego. Bebop jest znany ze swojego szybkiego tempa, już nie piosenkowego brzmienia oraz wykorzystania złożonych harmonii i alterowanyc skal. Muzycy Bebop często używali akordów z popularnych standardów swingowych jako podstawy nowych tematów i improwizacji, ale

dodawali nowe, bardziej zaawansowane akordy i progresje, aby stworzyć bardziej nowoczesne brzmienie. Bebop zawierał także rozbudowane wirtuozerskie solówki, w których muzycy prześcigali się, często używając złożonych melodii i rytmicznych fraz. Choć bebop początkowo spotkał się z oporem niektórych fanów tradycyjnego jazzu, szybko zyskał popularność i stał się ważną częścią krajobrazu jazzowego. Dziś bebop jest uważany za jeden z najważniejszych i najbardziej wpływowych stylów jazzu, a jego innowacje można usłyszeć w wielu różnych formach muzyki współczesnej. Innowatorami byli: Lester Young, Coleman Hawkins, Kenny Clark, Art Tatum, Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Thelonious Monk, Bud Powell, Erroll Garner, Max Roach, Philly Jo Jones, Charles Mingus, Oscar Pettiford, Benny Golson, John Coltrane, Sonny Rollins, Lee Morgan, Buddy Rich. Do dziś podziwiamy ich za niedościgną wirtuozerię, kreatywność, wkład w jazz XX wieku.

Lester Young – wywarł wielki wpływ na następne pokolenie saksofonistów jazzowych: Rytmiczna różnorodność w ósemkowych liniach swingowych, czasami zabarwionych bluesem
Lekki ton, wokalny, z powietrzem, brzmiący w stronę saksofonu altowego
Wykorzystanie spacji między frazami, Nieregularne długości fraz, śpiewne motywy,
Powiązania melodyczne oparte na kontraście motywicznym, prowadzeniu głosu i zastosowaniu formuły call and response. Koncentracja na środkowym paśmie instrumentu.

Coleman Hawkins – saksofonista, rozwinął technikę instrumentu, dojrzały styl swingowy,
Logiczne, motywiczne, płynnie artykułowane improwizacje i melodie.
Złożone frazy oparte na motywach i prowadzeniu głosu harmonicznego.
Bogaty, mocny, niski, zmysłowy dźwięk z mocnym vibrato, brzmiący w stronę barytonu.
Precyzyjne frazowanie w stosunku do podstawowego rytmu.
Improwizowane linie, które są „pionowe”, związane z daną harmonią, duża ekspresja emocjonalna, duża różnorodność wartości nut, wykorzystanie całego zakresu instrumentu.

Charlie Parker: twórca wielu znakomitych standardów, charakterystyczne cechy jego stylu:
Nieregularnie akcentowane linie melodyczne, składające się głównie z ósemek z arpeggiacjami,
Mała przestrzeń między frazami, generowanie fraz wzorcowych dla nowego stylu,
Powiązania melodyczne, subtelne powiązania motywiczne, prowadzenie głosu harmonicznego,
Mocna, doskonała i śpiewna jakość dźwięku saksofonu, wzorcowa do dzisiaj dla altistów,
Stosowanie rozszerzeń akordów melodycznych, częste bluesowe zagrywki,
Intensywna, mocna ekspresja improwizatora, naśladowana do dzisiaj przez jazzmenów
Koncentracja na środkowym i górnym zakresie instrumentu,
Doskonała relacja skala-akord oraz użycie alterowanych składników akordów.

Dizzy Gillespie: nawiązuje do Parkera i nowatorskiej Bebopowej gry melodycznej:
Równe linie melodyczne, nieco mniej różnorodne, składające się głównie z przebiegu ósemek,

Frazy o nieregularnej długości, dłuższe frazy, które wspierają rytmicznie sekcję
Użycie rozszerzonych i chromatycznych dźwięków akordów, Brak vibrato w szybkim graniu,
emocjonalne, wirtuozowskie granie, doskonale rytmicznie, Nacisk na środkowy i górny zakres
instrumentu, mistrzowski w wysokim rejestrze, Ciągłość melodyczna oparta na harmonicznym i
frazowym prowadzeniu głosu, Stosuje różne harmonicznym odmiany bluesa w szybkich tempach,
Kompozytor wielu słynnych standardów jazzowych.

CHARLES MINGUS - - 100 lecie urodzin

Karierę tego wielkiego muzyka można by podzielić na kilka głównych części;

1. od debiutu w Los Angeles pod koniec lat 30 tych w zespołach Kid Ory'ego i Luisa Armstronga, współpraca z Lionel Hamptonem i Redem Norvo do przyjazdu do Nowego Jorku w 1951.
2. 1951 -1956, współpracuje min. z Charlie Parker, Miles Davies, Dizzy Gillespie, prowadzi zespoły Jazz Workshops, zakłada jako pierwszy muzyk własną wytwórnię płytową „Debut”.
3. 1956 -1964, kontrakt z Atlantic Records, nagrywa wiele ważnych kompozycji, rozwija się jako muzyk, kompozytor i lider, osiąga sławę, wiele koncertuje nagrywa także z Duke Ellingtonem.
4. 1964 - 1970 roku, na skutek wielu osobistych problemów i ze zdrowiem oraz po śmierci Eryka Dolphy'ego usuwa się z aktywnego życia muzycznego, pisze swą fascynującą ale gorzko-smutną autobiografię „ Beneath the Underdog”
5. 1970 do śmierci w 1979, dzięki żonie Susan powraca do grania koncertów, komponuje nowe dzieła, nagrywa i aranżuje dawne utwory, powstają jego duże orkiestrowe formy muzyczne np. Epithaf, doceniony jest przez świat, wyróżniony przez pisma muzyczne, uhonorowany przez uczelnie muzyczne, nagrodzony przez prezydenta USA – Jimmi Cartera, przyjeżdża do Warszawy na pamiętany do dziś koncert na Jazz Jamboree w 1972.

West Coast jazz to styl jazzowy, który powstał w Kalifornii na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych XX wieku. Rozwinął się z połączenia stylów swing, bebop i cool jazz i charakteryzuje się zrelaksowanym, wyluzowanym i często spokojnym brzmieniem. Gatunek ten wykorzystuje improwizacje wyciszonych instrumentów dętych np. fletu, saksofonu altowego czy flugelhornu. Stosuje w większym stopniu aranżowane partie utworu, bardziej złożoną formę i często nowoczesną harmonię. Jazz z Zachodniego Wybrzeża jest często kojarzony ze „szkołą z Zachodniego Wybrzeża” pianisty Lennie Tristano lub też z Cool jazz, ponieważ twórcy obu kierunków wymieniali się, mieszkali głównie w Kalifornii . W większości to wykształceni biali artyści związani z tym gatunkiem to; saksofoniści: Art Pepper, Lee Konitz, Gerry Mulligan, Stan Getz, Paul Desmond, Zoot Sims, Woody Herman, trębacze: Shorty Rogers, Chet Baker, pianiści: Stan Kenton, Dave Brubeck,

Gill Evans, Lennie Tristano, Hampton Hawes .

Hard bop to styl muzyki jazzowej, który powstał w połowie lat 50. XX wieku. Jest to forma bebopu, która zawiera elementy bluesa i rytmu & bluesa i charakteryzuje się mocnym, energicznym rytmem, wykorzystaniem bluesa i melodii inspirowanych muzyką gospel oraz naciskiem na improwizację. Hard bop pojawił się w latach pięćdziesiątych jako próba przywrócenia popularności jazzowi, powrót do bluesowych inspiracji, reakcja na bardziej abstrakcyjne formy bebopu i jest często postrzegany jako powrót do inspirowanych bluesem korzeni jazzu. Niektórzy z najbardziej znanych muzyków hard bop to pianiści Horace Silver, Bobby Timmons, Jazz Messengers- Art Blakey, saksofoniści: Cannonball Adderley, Jackie Mclean, Louis Jordan, Sonny Rollins, trębacze: Clifford Brown, Lee Morgan, Fats Navarro, Freddie Hubbard, gitarzyści: Wes Montgomery, Kenny Burrell

Cool jazz to styl muzyki jazzowej, który rozwinął się na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych XX wieku w nowych ośrodkach takich jak Los Angeles, San Francisco i Nowy Jork. Charakteryzuje się wolniejszym tempem i ogólnie zrelaksowanym charakterem utworów. Kładzie nacisk na złożoną, kilku częściową kompozycję, aranżacje na większy skład instrumentalny, wprowadza instrumenty takie flet, waltornia, tuba, harfa. To niejako odpowiedź muzyków na nowojorski „hot” jazz lat 50. Cool jazz często zawiera zawile melodie i modalne improwizacje i jest często kojarzony z jazzem z Zachodniego Wybrzeża lat pięćdziesiątych. Charakteryzuje się powściągliwym i często introspektywnym podejściem do grania, skupieniem na melodii i frazowaniu, stosowaniem kontrapunktu w głosach instrumentów a także przedkładaniem przestrzeni i subtelności nad gęste melodie, szybkie tempa i wirtuozerię. Został opracowany w odpowiedzi na style hard bop i bebop lat czterdziestych XX wieku i jest postrzegany jako bardziej analityczne i intelektualne podejście do jazzu, nawiązuje do europejskiej muzyki klasycznej, kierowany był do wykształconej klasy średniej społeczeństwa. Przykładowe płyty to „Kind of Blue” Milesa Davisa, „Birth of the Cool” Miles Davis i „The Cool School” Gerry' Mulligan, płyty Modern Jazz Quartet John Lewis. George Russel, Gunther Shuller.

Cool

Hard Bop

Barwa

- ▶ Bardziej miękka, gładsza, bardziej zrelaksowana, ▶ Bebopowa, ostra, mocna, natarczywa, klasyczna
- ▶ Podkreślona średnica instrumentów
- ▶ Użycie górnych rejestrów instrumentów

Artykulacja

- ▶ Prawie brak efektów blue-note
- ▶ Miękkie ataki i legato
- ▶ Efekty blue-note, bluesowe rify
- ▶ Szeroka gama ataków i artykulacji

Frazowanie

- ▶ Nieregularne, jak bebop
- ▶ Duże wykorzystanie odstępów między frazami
- ▶ Bluesowe bardziej regularne niż frazy bebop
- ▶ Powrót do jednostek 2 i 4taktowych w funky /soul jazz, równoósemkowe

Rytm

- ▶ Znacznie większa różnorodność niż w Bebopie
- ▶ Znacząco wolniejszy i średni tempie
- ▶ częste rubato, jak w klasyce
- ▶ Bardziej synkopowane utwory o szybkim i średnim tempie
- ▶ Trend w kierunku prostszych schematów bluesowych
- ▶ Większa różnorodność rytmu niż bebop

Ciągłość motywiczna/tematu

- ▶ Równowaga między motywami a prowadzeniem głosów harmonii
- ▶ Powtarzane Motywy podkreślane przez wiodący głos czasami prowadzenie głosów harmonii

Skale akordowe

- ▶ Diatoniczne, często z rozszerzonym akordem
- ▶ Diatoniczne, często w oparciu o skalę bluesową tak jak w Bebopie

Modern Jazz to termin obejmujący kilka kierunków, to ogólnie muzyka jazzowa, która rozwinęła się w połowie XX wieku. Charakteryzuje się różnorodnością podejść muzycznych, w tym eksperymentowaniem z melodią, formami, rytmami i progresjami harmonicznymi, a także włączeniem elementów z innych gatunków muzycznych, takich jak klasyka, rock i funk. Jest często postrzegana jako pomost między tradycyjnym jazzem a bardziej eksperymentalnym podejściem post-bopowego jazzu od lat 70. Typowe elementy współczesnego jazzu to improwizacja, mocny rytmiczny groove sekcji oraz skupienie się na złożonej melodii i rozbudowanej kompozycji. Rozpoczął się stylem Be Bop po 1945 roku (Charles Parker, Dizzy Gillespie, Max Roach, Clifford Brown, Kenny Clark, Coleman Hawkins, Lester Young, Thelonious Monk,), a także nieco późniejszym Cool jazzem (Miles Davis, Stan Gett, Modern Jazz Quartet). Coll Jazz (chłodny) potem łączy się z elementami muzyki awangardowej, klasycznej, europejskiej, tworząc tzw Trzeci Nurt.

Z BeBopu także w latach 50. powstał Hard Bop nawiązując do tradycji murzyńskiej muzyki

bluesowe i religijnej – Gospels, Soul Music, np. Horace Silver, Clifford Brown, John Coltrane, Jazz Messengers, Charles Mingus, Jimmy Smith, Bobby Timmons, Les McCann, Louis Jordan.

Free Jazz zapoczątkowany w połowie lat 50. przez Ornette Colemana, Archie Shepp, Albert Ayler (swobodny rytmicznie, wychodzący poza system tonalny w sferze harmoniki). Kolejny etap to koegzystowanie z kierunkiem jazzrock (fusion), który z sukcesem nadal rozwija się od lat 70, od m.in. jego twórcy Milesa Davisa.

Trzeci nurt - także w latach 40. powstaje styl, gdzie łączenie jazzu i klasycznej muzyki europejskiej, jej instrumentacji i złożonej kompozycji jest jeszcze silniejsze. Tworzył w tym stylu już Georg Gershwin w latach 20. np. „Amerykanin w Paryżu” Tradycja IIIgo nurtu doskonale rozwija się w obecnych czasach, muzyka ta jest komponowana i grana na całym świecie w filharmoniach. Znamy adaptacje muzyki Bacha, Mozarta czy Chopina. Muzyka trzeciego nurtu oferowała jazzowi wyzwanie dla nowych pomysłów, szczególnie w dziedzinie formy utworów, która do tej pory pozostała niezmienną. Np: George Russell, Gunter Schuller, Bill Evans, Stan Kenton

Free jazz to styl muzyki jazzowej, który powstał w połowie XX wieku. Jest to forma improwizowanego jazzu, która powstała jako reakcja na bardziej sztywne, ustrukturyzowane formy i harmonie bebopu i hard bopu. Charakteryzuje się swobodą i spontanicznością, melodia jest tylko pretekstem do improwizacji, wykorzystuje rozszerzone techniki i nietradycyjne formy muzyczne. Free jazz często zawiera elementy innych stylów muzycznych, takich jak muzyka klasyczna, awangarda i muzyka świata i jest znany ze swojego eksperymentalnego, czasem konfrontacyjnego charakteru. Jest to muzyka odzwierciedlająca niepokoje społeczne i protesty anty rasistowskie w Ameryce lat 60. Free jazz jest często uważany za radykalną i innowacyjną formę jazzu i wywarł wpływ na wiele innych gatunków muzycznych, w tym rock, funk i hip hop. Ważne przykłady to: „The Shape of Jazz to Come” Ornette'a Colemana, „Nuits de la Fondation Maeght” Alberta Aylera, „The Heliocentric Worlds of Sun Ra, Vol. 1” autorstwa Sun Ra. „Love Supreme, Om , Meditation” Johna Coltranea. Do najbardziej znanych muzyków free jazzowych należą Ornette Coleman, Albert Ayler, John Coltrane, Dewey Redman, Elvin Jones, Don Cherry, Eric Dolphy, Anthony Braxton, Cecil Taylor, Sun Ra, Pharoah Sanders, Charlie Haden, Charles Mingus, Rashied Ali, Steve Coleman, Lester Bowie, Art Ensemble of Chicago, AACM, .

Jazz rock to styl muzyczny, który powstał pod koniec lat 60. jako fuzja jazzu i muzyki

rockowej. Jest połączeniem improwizowanej natury jazzu i ciężkiego, wzmocnionego brzmienia rocka i charakteryzuje się wykorzystaniem instrumentów elektrycznych, rozbudowanymi solówkami i złożonymi metrum. Jazz rock pojawił się jako reakcja na bardziej tradycyjne formy jazzu i był pod wpływem ówczesnej muzyki rockowej, a także innych form fusion, takich jak funk i world music. Do najbardziej znanych muzyków jazz-rockowych należą: Billy Cobam, George Duke, Larry Coryell, Miles Davis, John McLaughlin, Mahavishnu Orchestra, Herbie Hancock, Les McCann i Weather Report.

Funk jazz & fusion to styl muzyczny łączący w sobie elementy funku i jazzu. Jest to forma jazz fusion, która powstała we wczesnych latach 70. i charakteryzuje się ciężkimi, funky rytmami, wykorzystaniem instrumentów elektrycznych i naciskiem na improwizację. Funk jazz często zawiera elementy innych stylów muzycznych, takich jak soul, R&B i muzyka latynoska, i jest znany ze swojego rytmicznego, tanecznego rytmu oraz wykorzystania złożonych melodii i harmonii. Niektórzy z najbardziej znanych muzyków funku jazzu to Miles Davies, Joe Zawinul, Wayne Shorter, Pat Metheny, Jaco Pastorius, Chic Corea, John McLaughlin, James Brown, George Benson, Herbie Hancock, Brecker Brothers, Billy Cobam, Dave Sanborn, Chuck Mangione.

Latin jazz to gatunek muzyczny łączący elementy muzyki latynoamerykańskiej, takie jak salsa, cumbia i mambo, z improwizacją i harmoniczną złożonością jazzu. Powszechnie uważa się, że powstał w latach czterdziestych XX wieku po części w Puerto Rico i w Nowym Jorku, chociaż istnieją dowody na to, że zaczął się na Kubie już w początkowych latach XX wieku. Jazz latynoski jest zwykle grany przez zespół, z sekcją rytmiczną składającą się z fortepianu, basu, perkusji i rozbudowanych instrumentów perkusyjnych oraz sekcją dętą saksofonów i trąbek. Muzyka często charakteryzuje się synkopowanymi rytmami, złożonymi harmoniami i improwizacją, rozwija się gdyż głównie służy do tańca, z niego wyrosła.: Mario Bauza, Omar Sosa, Tito Puente, Chano Pozo, Eddie Palmieri, Mongo Santamaria, Carlos Santana, Arturo Sandoval, Paquito DeRiviera.

Europejski jazz – Mimo że do Angli docierały taneczne zespoły amerykański na pocz. wieku XX to Europa szerzej zetknęła się z jazzem w czasie I wojny światowej, bowiem od lata 1917 roku jednostki wojsk amerykańskich - w części składającej się z Murzynów – brały udział w wojnie na

froncie zachodnim. Słynna była orkiestra James Reese Europe' koncertująca w Angli i Francji. Tak więc o szerokim rozprzestrzenianiu się tego gatunku muzyki w Europie możemy mówić po zakończeniu działań wojennych. W niedługim czasie europejski jazz tracił swój pierwotny charakter spontaniczności improwizacji i wkroczył na drogę profesjonalną (poprzez zapis nutowy, powstanie tanecznych big bandów, kupowaną aranżację i instrumentację utworu), coraz większe zainteresowanie tą dziedziną muzyki wykazywali biali wykonawcy o dużej biegłości technicznej a także wykształceni czołowi kompozytorzy europejscy. Jazz jest do chwili obecnej w stanie ciągłych stylistycznych, wykonawczych instrumentalnych przeobrażeń w efekcie których wytworzyła się znaczna liczba zmieniających się i nawzajem na siebie wpływających odmian kierunków stylów.

Europejski jazz powstał w Europie po I wojnie światowej. Zazwyczaj zawiera elementy zarówno amerykańskiego jazzu, jak i europejskiej muzyki klasycznej, a także innych gatunków, takich jak muzyka ludowa, latynoska i afrykańska. Popularne style jazzowe występujące w Europie to swing, bebop, hard bop, hot club, cool jazz i free jazz. Niektórzy z najwybitniejszych europejskich muzyków jazzowych to m. in. Django Reinhardt, Stephane Grappelli, Enrico Rava, Albert Mangelsdorf, Tomasz Stańko, Jean Luc Ponty, Jan Garbarek, John Surman, Tete Montolieu, Niels Henig Pedersen, Enrico Pieranunci, Bobo Stenson, Gabor Shabo, Kenny Wheeler, Toots Thielemans, Bugge Wesseltoft. Krzysztof Komeda, Zbigniew Namysłowski

Jazz i muzyka klasyczna to dwa odrębne gatunki muzyczne. Jazz to improwizowana forma muzyki, która rozwinęła się z bluesa na początku XX wieku, podczas gdy muzyka klasyczna to forma sztuki, która czerpie z wielowiekowej tradycji muzycznej. Jazz charakteryzuje się wykorzystaniem improwizacji, synkopacji i mocno synkopowanych rytmów, podczas gdy muzyka klasyczna jest ustrukturyzowana, zapisana w 99% w nutach, często zawiera złożone i duże formy i zawiłe harmonie. Jazz jest często kojarzony z uczuciem swingu, podczas gdy muzyka klasyczna jest często kojarzona z bardziej wyrafinowanym zmiennym rytmem np. Rubato oraz czystym dźwiękiem instrumentów akustycznych, jest to muzyka stricte wcześniej zapisana i przygotowana interpretacyjnie.

Klasyka a Jazz - własne uwagi chronologicznie i geograficznie

1.

Jan Sebastian Bach – podstawowe studium muzyki dla jazzu, inspiracje, logika, liczne transkrypcje, i opracowania przez jazzmanów

Fryderyk Chopin – 1810 -1849 – ogromny wpływ na jazz : Melodie i harmonie, akord sekstowy, wzorcem są jego mazurki

USA. Antonin Dworzak, Praga - objął 1892-1895 stanowisko dyrektora konserwatorium w Nowym Jorku. W Ameryce uległ inspiracjom muzyki murzyńskiej i indiańskiej, opisał ją jako muzyka ludowa Ameryki na wzór inspiracji w Europie , co objawiło się w jego IX Symfonii *Z nowego świata*.
„Muzyka Ameryki powstanie na fundamencie Negro melodie” – 1893 - *New York Herald*

William Cook – skrzypek czarnoskóry, kompozytor, studiował w Konserwatorium w Berlinie. 1894 - 1895, studiował u Dworzaka i Johna Whitea w National Conservatory of Music, New York. Cook debiutował w 1889 w Washington, DC. Krótka kariera z powodów segregacji rasowych w świecie klasycznym, Cook pisał musicale, opera *Chata wuja Toma*. był przyjacielem Ellingtona i jego mentorem muzycznym.

Jest łącznikiem Dworzaka z Ellingtonem . Założył New York Syncopated Orchestra – 1919 - turnee po Europie – Sydney Bechette – solista. Współtwórca Harlem Renesans w 1925

Scott Joplin – zm. 1917, twórca pierwszej opery afroamerykańskiej – *A Guest of Honor*.

W 1908 r. Opublikował podręcznik *The School of Ragtime - Six Exercises for Piano*. Kompozycje ragtime: *Maple Leaf Rag* z 1899 i *The Entertainer* z 1902, szanowany i cytowany przez Igora Strawińskiego, Aarona Coplanda, Charles Ivesa

John Philip Sousa - amer. komp. Prowadził Orkiestrę dętą – 1900 -01- tourne po Europie– glissanda inst. dętych, rytmy afro amerykańskie, ragtime, synkopy, wpływ na Cl. Debussy’ego – np. elementy ragtimu w suicie fortep. *Kącik dziecięcy* – 1906

James Reese Europe – multiinstrumentalista, lider orkiestry murzyńskiej, w I wojnie światowej dowodził Dywizjonem Harlem Hell Fighters –aranżer i kompozytor popularnych utworów słynne i owocne tournee po Europie 1917-18, wielu kompozytorów po raz 1usłyszało nowe możliwości artykulacyjne orkiestry dętej.

Rosja : Michaił Glinka — komp. opery narodowej. Inspirował się Muzyką. Ludową. stosował skalę całotonową, nauczyciel Rimskiego Korsakowa

Mikołaj Rimski Korsakow – 1844 – 1908, Rosja , Romantyzm,– opery, symfonie, wybit.

orkiestrator, kontrapunkt, rytm, pedagog profesor wielu kompozytorów :

–podręcznik - *Zasady orkiestracji* – obowiązujący do dziś, symetryczne skale półton cały ton

Jego uczeń to, prof. Roman Statkowski, z Akademii Muzycznej w Warszawie – nauczyciel H. Warsa

Igor Strawiński - uczeń Korsakowa– słuchał jazzu z płyt , pianol i potem na koncertach.

Pietruszka i Ognisty Ptak – akcenty na słabe części taktu – ostanatowe i taneczne rytmy

Święto wiosny – nieregularne rytmy i asymetryczne metrum – muzyka ludowa Rosji ,

1916 - Balety Rosyjskie – tourne po Ameryce, potem słuchał jazzu z płyt i grał nuty Jelly Roll

Mortona , Scotta Joplina, 1918 – Historia Żołnierza – wzorowany składem na zespole jazzowym oktet - rytm i ostanato w basie, Ragtime na 11 instrum. – posiada riffy jazzowe, w akordzie maj pojawia się

b3, zapis rytmu kontrabas i perkusji na wzór jazzowy , Piano Rag Music – napisany dla Artura Rubinsteina, Koncert Hebanowy – 1945 na klarnet, na zamówienie Woody Hermana

Sergiej Prokofiew 1891 – 1953, uczeń Korsakowa, neoklasycyzm, nowoczesna harmonika, polirytmika, fascynacja rytmem, 1918 podróż do USA i Francji, VII Sonata fortepianowa, w II części można doszukać się aluzji do "White Christmas" - choć nie jest to jazz, w finale są fantastyczne rytmy), Suita scytyjska na wielką orkiestrę symfoniczną – nałożenie wielu rytmów naraz

Dimitr Shostakovich 1906 – 1975, w 1934 Leningrad, udział w komisji jazzowej aby podnieść poziom Soviet jazz i 'cafe' music na profesjonalny poziom., 3 częściowa Jazz Suite No 1 , 1938 Second **Jazz** Suite, dla Państwowej Orkiestry Victora Knushevitskiego. Doskonała orkiestracja ale małe zrozumienie jazzu. To lekka muzyka do filmu i teatru.

Nicolas Slonimsky -1894 w Petersburgu, zm. 1995 w San Francisco – pośrednio uczeń Korsakowa, muzykolog i kompozytor pochodzący z rodziny polskiej. W latach 1921–1923 przebywał w Paryżu. Od 1923 w USA. Autor cenionych leksykonów muzycznych, kompozytor utworów na fortepian i orkiestrę o żywym, happeningowym stylu, także dyrygent, pedagog i redaktor wydawnictw muzycznych. "Music of Latin America" 1945, "Thesaurus of Scales and Melodic Patterns" 1947, **Paryż - Le six – le jazz – (Eric Satie – inspirator- założyciel)** (Honnegger, Audric)

Francis Poulenc 1899 - 1963— modernista , Czarna Rapsodia,– Parada - 1920

Darius Milhaud – pobyt w Brazylii–1914 -18, komp. z udziałem 15 wielu inst. perkusyjnych 1922 – podróż do Nowego Jorku – Harlem – Stworzenie Świata – połączenie jazzu i Bacha polifoniczny, kontrapunktowy, cyfrowany bas , Fuga - 2 temat cytuje St Louis Blues, - rodzaj melizmatu bluesowego, harmonizowana jest jak blues : tonika i subdominanta jest V7, używa blue note, Suita na skrzypce, klarnet i piano, jego uczniem był, Dave Brubeck, Steve Reich

Maurice Ravel – 1875 – 1937. Sonata skrzypcowa – 3 część to blues – zależny od interpretacji, koncert G dur zawiera figury melodyczne z blue note, b3 i b5, skala bluesowa koncert na lewą rękę – akord C dur zawiera b3 i b5, Inspir. Muz. I tańcem Hiszpańską , 1928 balet „Bolero” to powtarzalny taneczny motyw, inst. dęte stosują dużo glissand inspirowanych jazzowymi orkiestrami , bardzo popularny utwór XX w. Przyjaźń i inspir. Gershwinem, Debussy, Bill Evans studiował jego muzykę. (np. Dominik Wania napisał pracę dr. , nagrał jego muzykę)

USA: „Wielka 5” kompozytorów, tworzyli zasady musicalu. Czasy epoki swingu i muzyki Broadwayu nakładają się na siebie, a niektórzy kompozytorzy w tym okresie wnieśli znaczący wkład w oba gatunki. Oto pięciu amerykańskich kompozytorów, którzy działali zarówno na Broadwayu, jak i w erze swingu:

Jerome Kern - 1885 Nowy Jork, -1945 - - kompozytor muzyki rozrywkowej. Kern, to wpływowa postać w rozwoju amerykańskiego teatru muzycznego, skomponował muzykę, która stała się standardem w tzw. Great American Songbook. Do godnych uwagi dzieł należą „Show Boat”, „Smoke

Gets in Your Eyes” i „The Way You Look Tonight”.opera Show Boat – Ol’ Man River, All the things you are, Smoke Get in Your Eyes ,The Last Time I Saw Paris The Way You Look Tonight , Yesterdays, otrzymał 2 Oskary

Irving Berlin, Beilin ur.1888 (Syberia), zm. 1989 w Nowym Jorku) –kompozytor muzyki rozrywkowej Berlin, niezwykle płodny kompozytor i autor tekstów, kariera trwała kilka dziesięcioleci. Napisał wiele hitów dla przedstawień Broadwayu i wiele popularnych piosenek. napisał blisko 500 piosenek, do kultowych dzieł należą, „Nie ma lepszego biznesu niż show-biznes”, „Annie Get Your Gun”,; Aleksander Ragtime Band, God Bless America,. Otrzymał 2 x Oscara za „Cheek to Cheek” oraz „White Christmas”..

Richard Rogers -1902 - 1979) –kompozytor, współpraca z Lorenzem Hartem i Oscarem Hammersteinem . Ten dynamiczny duet współpracował przy serii przełomowych musicali na Broadwayu, w tym „Oklahoma!”, „South Pacific” i „The Sound of Music”.

Ich wkład zrewolucjonizował amerykański teatr muzyczny.

Autor ponad 900 piosenek i 40 broadwayowskich musicali. W 1946 Oscar za It Might as Well Be Spring, My Funny Valentine, My Favourite Things, Have You met ms Jones

Cole Porter 1891 1964–Znany ze swoich dowcipnych i wyrafinowanych tekstów i melodii Cole Porter był wybitnym kompozytorem i autorem tekstów, wyrafinowany harmonicznie, występujący na przedstawieniach Broadway w erze swingu. twórca słynnych musicali Broadwayu. *Kiss me Kate*, *Anything Goes* i muzyki filmowej: *I love You*, *Love for sale*, *Night and day*, *All of You*, *My heart belongs to Daddy*

George Gershwin –1898 – 1937, znany jest z połączenia muzyki klasycznej, jazzu i muzyki popularnej. Komponował zarówno dla Broadwayu, jak i dla sal koncertowych. Pobierał prywatne lekcje fortepianu, studiował komp. Schonberga, Ravela, Strawińskiego, Alban Berga, doskonaly, pianista, dużo słuchał jazzu Nowego Jorku, mistrz motywów rytmicznych, polirytmii, kontrapunktu, doskonale wycucie harmonii, balans między emocjami i intelektem, doskonale proste piosenki, jak i duże formy, Połączył klasykę z energiczną amerykańską muzyką spirituals, blues i ludową. W 1924 *Błękitna rapsodia* Dla orkiestry Paula Whitmana. W 1928 tournée po Europie - poemat symfoniczny *Amerykanin w Paryżu*. Koncert Fortepianowy F dur dla Boston Symphony dla Sergiusza Kusewiczkiego . 1932 *Cuban Overture* – doskonale połączenie polirytmów w 1935 *Porgy and Bess* to opera podsumowanie. np. wykonanie Gil Evans orkiestra i M. Davis

Anglia. William Walton 1902 – 1983- angielski komp. muzyki poważnej oraz filmowej, oper, baletów, dzieł symfonicznych (*The Facade* z 1920) *Fantazja Koncertująca* na 2 fortepiany, jazzband, i orkiestra, zafascynowany Gershwinem i D. Ellingtonem, B Goodmanem

Benjamin Britten – 1913 – 1976 , jeden z ważniejszych kompozytorów. angielskich. Doskonaly. Pianista, napisał : *Funeral Blues* z operetki *Ascent of F6* 1937 , zbiór piosenek na dziecięcy chór, *Friday Afternoons*- jedna z nich to *Jazzman*, opera *Peter Grimes*, *War Requiem*, 1939 – 42 – USA- *Paul Bunyan*- operetka, z 1941 zawierała elem. Bluesowe i folkowe,

Ernst Krenek 1900 –1991, Czechy – Austria. Jego opera *Jonny spielt auf* (1926), z wpływami jazzu odniosła wielki sukces w Europie. Na początku lat 30. zaczął pisać w stylu neoromantycznym, obierając za źródło inspiracji muzykę Schuberta, potem tworzył także muzykę dodekafoniczną,

Bela Bartok – 1881 – 1945, węgierski pianista , kompozytor – muzyka narodowa, folklor, opera Kossuth, 1940 -45 pobyt w Nowym Jorku – pisze *Kontrasty* - suitę na fortepian, klarnet, skrzypce, dla B. Goodmana, Sigettiego. Jazzmani szeroko korzystali z jego muzyki w latach 50 – 60.

Rolf Lieberman – 1910 – 1999, Szwajcaria w 1954 – napisał *Koncert na Jazz Band* (big band + orkiestr. Symfoniczna, *Koncert na 156 Maszyn*

Aleksander Tansmann – Łódź 1897– 1986, Paryż, uznany polski pianista i kompozytor, w latach 1939 – 46 przebywa w USA , współtwórca neoklasycyzmu w muzyce światowej, przyjaźń z Schonebergiem, 5 utworów na skrzypce i orkiestrę- ostinatowe rytmy, 3 preludia na fortepian w formie bluesa, *Sonata Transatlantycka* - #1. foxtrot stylizowany na jazz, muzyka do filmu *Paris Underground* – nominacja do Oscara, Owocem przyjaźni ze Strawińskim była książka autorstwa Tansmana – jedno z najcenniejszych i najbardziej wiarygodnych źródeł o twórczości i estetyce Strawińskiego – „Igor Stravinsky”, Paris 1948.

USA. Aaron Copeland , 1903 - 1976– *suita na orkiestrę “3 pieces in New England”* – 2 orkiestry na 2 strony sceny – jedna marszowa – druga symfoniczna, “*Fanfare for a common man*” popularne dzieło , popularny kompozytor wśród jazzmanów, *Koncert na klarnet i orkiestrę* – dla B. Goodmana

Ramon Ricker - *Sonata* na saksofon sopranowy i fortepian. Zwieńczeniem utworu jest finał *With drive*, z efektowną, pulsującą akcentami rytmiką fortepianu i wirtuozowskimi figuracjami saksofonu, wyeksponował w szczególny sposób żywioł taneczny. Podkreślił to, dodając określenia "Danse macabre", "Danse d'amour" i "Danse infernale".

Gunter Shuller – Trzeci Nurt - - 1925 – 2015) composer, conductor, horn player, historian and jazz musician założył Jazz and Classical Music Society. Jazz inspirował się klasyką. Współpraca z wybitnymi jazzmenami : O. Coleman, E. Dophy, Ch. Mingus.

Bill Dobins , części *Sonaty* na saksofon sopranowy i fortepian zadowolają miłośników klasyki i jazzu. Piękne kantyleny, pełna i bogata harmonia, improwizacyjne odcinki w partiach dialogujących ze sobą instrumentów, to buduje niepowtarzalny nastrój, a refleksyjna, "zrelaksowana" nuta jest wyprowadzona z solidnie ukształtowanej materii muzycznej.

Phill Woods - *Sonata* jest przeznaczona na saksofon altowy. Kompozytor pozostawił jej interpretatorom wyraźną wskazówkę, "aby wykonawca brał czynny udział w kreacji dzieła i dobrze się przy tym bawił".

Steve Reich - 1936 – perkusista jazzowy, amerykański kompozytor, jeden z pionierów minimalizmu w muzyce. *Electric Counterpoint* na gitarę elektryczną i taśmę z 1987 wykonywany przez Pata Metheny'ego. 1988 *Different Trains*. Dzieła Reicha są inspiracją dla muzyków różnych pokoleń.

Pionier wykorzystywania w muzyce taśm z nagraniami , zainspirował : Brian Eno, Peter Gabriel, David Bowie i innych kompozytorów , Znalazł naśladowców dla twórców minimalizmem, zainspirował DJ-ów, i twórców muzyki elektronicznej.

Polska. Wybitni przedstawiciele 3 nurtu: Bogusław Schaeffer, Włodzimierz Kotoński, Andrzej Trzaskowski, Jerzy Kornowicz, koncert na big band i orkiestrę z Wrocławia,

Krzysztof Dębski: Koncert fletowy (1998), dedykowany flecistce Jadwidze Kotnowskiej, Koncert podwójny na skrzypce i altówkę, w 2000 r. dla skrzypka Tomasza Tomaszewskiego , koncert saksofonowy dla Andrzeja Olejniczaka + orkiestra, muzyka String Connection, ukazuje współczesne muzyczne tendencje, indywidualista, fascynacja współbrzmieniami i barwami instrumentów. Ważnym staje się rozmieszczenie instrumentów tak, aby przestrzeń stanowiła środek wyrazu. W Koncercie podwójnym są echa minimalistycznych repetycji, w Koncercie fletowym wplótł elementy jazzu, bez rytmu czy improwizacji, a podkreślając dźwięki jazzowej harmonii i frazowania. Muzyka, efektowna i skłaniająca do refleksji artystycznych. Kompozytor nie musi być jednorodny stylistycznie, by znaleźć miejsce w świecie współczesnej sztuki.

Jazz w Polsce pojawił się po odzyskaniu niepodległości czyli po I wojnie światowej, niestety wybuch II wojny zahamował rozwój tego kierunku. Jazz był popularny w Polsce już od lat 20. XX wieku, kiedy to po raz pierwszy pojawił się w kraju. Pierwsze dziesięciolecie po II wojnie nie był też okresem najbardziej sprzyjającym rozwojowi muzyki pochodzącej ze Stanów Zjednoczonych; o dynamicznym rozwoju możemy mówić dopiero po 1956 roku. Od tego czasu zyskał na popularności i jest szeroko wykonywany i lubiany. Polski jazz jest pod wpływem wielu innych gatunków muzyki. Polscy muzycy są często prezentowani na międzynarodowych festiwalach jazzowych, a gatunek nadal ewoluje. Polski jazz to styl, który powstał w Polsce w połowie XX wieku. Jest to mieszanka polskiej muzyki ludowej, muzyki klasycznej, szczególnie romantycznej (Fryderyk Chopin) i jazzu amerykańskiego, znana ze swoich zawyłych melodii i harmonii i wykorzystania improwizacji. Wybitni muzycy jazzowi: Jerzy Dudus Matuszkiewicz, Andrzej Zabieglński, Andrzej Kurylewicz, Tomasz Stańko, Michał Urbaniak, Z. Namysłowski, J. P. Wróblewski, Krzysztof Komeda Trzciński, Andrzej Trzaskowski, Roman Dyląg, Andrzej Dąbrowski, Mieczysław Kosz, Henryk Majewski, Adam Makowicz, Janusz Muniak, Zbigniew Seifert. Film „Jazz aus Polen” Joachim Ernst Berendt 1964.

Muzyka jazzowa eksponuje przede wszystkim ogromnie bogaty rytm, a ponieważ jako Europejczycy, jesteśmy od pokoleń przyzwyczajeni do muzyki ludowej, w której dominuje melodia (np. polskie kujawiaki, piosenki neapolitańskie, dumki ukraińskie itp.) przeto muzyka jazzowa reprezentująca zupełnie inne cechy, skierowała uwagę kompozytorów na możliwość wykorzystania także i rytmu

jako dominującego tworzywa. Jazz jest najbardziej zdumiewającym zjawiskiem całej historii muzyki światowej. Dziś, po 100 latach rozwoju, perspektywy jego na tle ogólnej sytuacji w muzyce i w ogóle w sztuce światowej są znakomite. Muzyka jazzowa jest bowiem syntezą sprzeczności w świecie.

CHRONOLOGIA JAZZU

Kształtowanie jazzu 1900 – 15 r. : blues, negro spirituals, folk music, work song, ragtime, minstrel show, ekstrawaganza, cake-walk, tańce, marsze i hymny.

Jazz tradycyjny: Lata 1915- 30, nowoorleański, dixieland Chicago, Broadway show Nowy Jork ,
Taneczny styl Kansas City,

Swing - Lata 1930 – 40, big bandy, Duke Ellington, Count Basie, Benny Goodman, dixieland revival

Bebop - Lata 40 - 55, combo, Charlie Parker, Dizzy Gillespie, Th Monk, Ch. Mingus, Kenny Clark

Hard bop Lata 50- 65: Horace Silver, Art Blakey, Bobby Timmons, Louis Jordan, Max Roach

Cool, 1950 – 60 Modal jazz, Modern Jazz quartet, Chet Baker, Stan Gets, Miles Davis, Bill Evans

Free jazz Lata 60 – Ornette Coleman, Albert Ayler, John Coltrane, Art Ensemble of Chicago,

Jazz-rock fusion Lata 70- Miles Davis, Herbie Hancock, Chick Corea, Mahavishnu Orc.

Free funk, electric jazz, Lata 80, Weather Report, Yellow Jackets, John Scofield, Kenny Garret

Bebop revival - Lata 90 (powrót do lat 40.) Keith Jarret, Wynton Marsalis.

Z jazzu powstały różne inne rodzaje muzyki. Należą do nich muzyka pop, rock, hip-hop, reggae, ,
heavy metal, punk, disco, itp.